

Adroddiad i: Y Pwyllgor Archwilio Partneriaethau

Dyddiad y Cyfarfod: 12 Gorffennaf 2012

Aelod Arweiniol Yr Aelod Arweiniol dros Ofal Cymdeithasol a Gwasanaethau Plant

Awdur yr Adroddiad: Pennaeth Gwasanaethau Oedolion a Busnes
Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

Teitl: Cytundeb ar gyfer Cynllun ar y Cyd i Ddarparu
Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol

1. Ynghylch beth mae'r adroddiad?

1.1 Cytuno ar gynllun ar y cyd ar gyfer darparu Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol yng ngogledd Cymru fel y mae angen o dan Ran 1 o Fesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

2.1 Gofyn am gytundeb y partneriaid i'r cynllun atodedig.

2.2 Mae Rhan 1 o Fesur Iechyd Meddwl (Cymru) yn ceisio cryfhau swyddogaeth gofal sylfaenol mewn darparu gofal a thriniaeth iechyd meddwl effeithiol ac yn gofyn am sefydlu Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol ledled Cymru erbyn mis Hydref 2012. O dan Adran 3, disgwylir i Fyrddau Iechyd Lleol ac Awdurdodau Lleol ddarparu gwasanaethau o'r fath mewn partneriaethau a gweithredu'r gwasanaethau hyn yn bennaf mewn, neu ar y cyd, â meddygfeydd teulu presennol.

2.3 Mae Adran 2 y Mesur yn gofyn i Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd Lleol ddatblygu a chytuno ar gynllun ar y cyd ar gyfer darparu'r Gwasanaethau Cefnogi fel rhan o'r Mesur erbyn diwedd mis Mai 2012.

2.4 O dan reoliadau Llywodraeth Cymru, cytunwyd y gall y Partneriaid ddarparu cynllun rhanbarthol yn ardal Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Fod y Pwyllgor Archwilio Partneriaethau'n ystyried y gofyniad i sefydlu cynllun ar gyfer Rhan 1 y Mesur a hefyd y trefniadau i ddatblygu a chytuno ar y cynllun rhanbarthol sydd wedi'i sefydlu.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Cefndir

4.1.1 Mae'r Cynulliad Cenedlaethol wedi cymeradwyo Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 sy'n cyflwyno newidiadau deddfwriaethol o ran asesu a thrin pobl o bob oed gyda phroblemau iechyd meddwl yng Nghymru. Mae effaith y Mesur yn debyg i Ddeddf Seneddol.

4.1.2 Mae'r Mesur yn wahanol i deddfwriaeth iechyd meddwl presennol gan nad yw'n darparu ar gyfer derbyn a thrin pobl drwy orfodaeth. Mae'r Mesur yn ymdrin gyda chael a derbyn gofal a thriniaeth mewn gwasanaethau iechyd meddwl sylfaenol ac eilaidd. Bydd yn berthnasol i bawb sy'n derbyn gofal a thriniaeth gan y gwasanaethau hyn yng Nghymru.

4.1.3 Nid yw'r Mesur yn ymdrin â derbyn â thrin drwy orfodaeth ac ni ellir ei ddefnyddio i fynnu fod person yn derbyn asesiad, triniaeth nac eiriolaeth os nad yw'n dymuno hynny - mae'r rhain yn dal yn faterion o dan Ddeddf Iechyd Meddwl 1983.

4.1.4 Mae'r Mesur yn cynnwys pedwar maes allweddol a fydd yn effeithio'n uniongyrchol ar y dyletswyddau cyfreithiol a osodir ar y Bwrdd Iechyd Lleol ac ar awdurdodau lleol o ran asesu a thrin pobl gyda phroblemau iechyd meddwl. Y pedwar maes a'u dyddiadau gweithredu yw:-

Rhan 1 – Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol (Hydref 2012)

Rhan 2 - Cydlynu cynllunio gofal a thriniaeth (Mehefin 2012)

Rhan 3 – Asesu cyn ddefnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd (Mehefin 2012)

Rhan 4 – Eiriolaeth Iechyd Meddwl (Ionawr ac Ebrill 2012)

Mae'r adroddiad hwn ynghylch Rhan 1 y Mesur.

4.1.5 Mae gofyn i bartneriaid lleol, fel rhan o'r Mesur, ddatblygu cynllun ffurfiol ar gyfer Rhan 1, mewn partneriaeth. Mae Adran 2 y Mesur yn dangos bod yn rhaid i bartneriaid lleol iechyd meddwl gymryd pob cam rhesymol i gytuno ar gynllun mewn ardal awdurdod lleol:

- (a) Sy'n nodi'r driniaeth sydd i'w gynnig yn yr ardal (triniaeth iechyd meddwl sylfaenol, leol); ac
- (b) Ar gyfer sicrhau darparu gwasanaethau cefnogi iechyd meddwl sylfaenol lleol ar gyfer yr ardal honno (fe'u disgrifir yn adran 5)

4.1.6 Mae deddfwriaeth eilaidd fis Mai 2012 yn darparu ar gyfer cynllun dros fyw nag un ardal awdurdod lleol. Yng ngogledd Cymru, mae hynny'n golygu'r chwe sir sydd o fewn ffiniau'r Bwrdd Iechyd.

4.1.7 O gofio am etholiadau'r awdurdodau lleol ac i allu cyfarfod â'r terfynau amser (h.y. cytuno ar y Cynllun erbyn diwedd Mai 2012) mae Cyfarwyddwr y

Gwasanaethau Cymdeithasol wedi cytuno ar y cynllun atodedig yn amodol ar gytundeb yr aelodau.

Rhan 4.2 – Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol

4.2.1 Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod swyddogaeth hanfodol gofal sylfaenol mewn darparu gofal a thriniaeth iechyd meddwl effeithiol. Nod y Mesur yw cryfhau'r swyddogaeth honno drwy sefydlu Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol ledled Cymru. Bydd y rhain yn cael eu darparu mewn partneriaeth gan y Byrddau Iechyd ac Awdurdodau Lleol a disgwylir y bydd y partneriaethau hynny'n gweithredu o fewn neu ar y cyd â meddygfeydd teulu presennol.

4.2.2 Anelir y gwasanaethau at unigolion o bob oed sy'n dioddef o broblemau iechyd meddwl ysgafn i gymedrol, neu rai sefydlog ond difrifol a pharhaus.

4.2.3 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno model gwasanaeth cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol. Mae'n dangos y bydd y Gwasanaethau Cefnogi'n galluogi pobl o bob oedran i gael cymorth yn lleol ar gyfer problemau iechyd meddwl ysgafn i gymedrol a rhai iechyd meddwl parhaus, gan gynnwys plant a phobl ifanc sy'n cael trafferthion seicogymdeithasol, trafferthion ymddygiad a thrafferthion emosiynol a phobl hŷn sy'n colli eu cof ac y bydd darparu gwasanaethau iechyd meddwl sylfaenol yn gwella'r berthynas rhwng gofal sylfaenol ac eilaidd.

4.2.4 Y bwriad yw darparu ymyrraeth gynnar a lleihau'r risg y bydd anghenion yn cynyddu ac yn rhoi pwysau ar wasanaethau iechyd meddwl eilaidd.

4.2.5 Datblygwyd y model gwasanaeth cenedlaethol yn bennaf ar gyfer plant a phobl ifanc ond mae wedi'i ddrafftio i fod yr un mor berthnasol i blant a phobl ifanc, oedolion ac oedolion hŷn.

Y gwasanaethau a fydd yn cael eu darparu gan y Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol yw:

- a) Asesiadau iechyd meddwl cynhwysfawr i unigolion sydd wedi cael eu gweld yn gyntaf gan Feddyg Teulu, ac y mae'r Meddyg Teulu o'r farn fod angen asesiad manylach, neu sydd wedi'u cyfeirio trwy wasanaethau iechyd meddwl eilaidd (ble mae'r cynlyn lleol ar y cyd yn darparu ar gyfer unigolion sy'n derbyn gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd). Yn ogystal, bod partneriaid lleol wedi cytuno i awdurdodi cyfeiriadau oddi wrth broffesiynolion perthnasol, os yn briodol ac fel y cytunwyd mewn llwybrau rhag torri ar draws y llwybrau presennol, effeithiol, o gael gwasanaethau cyfatebol, gan gydnabod nad oes darpariaeth ar eu cyfer o dan delerau'r Mesur;

Ymyrraeth tymor byr (h.y. triniaeth), naill ai'n unigol neu drwy waith grŵp, os yw'r asesiad cychwynnol yn nodi mai hynny sy'n briodol. Gallai ymyriadau o'r fath gynnwys cwnsela, amrywiaeth o ymyrraeth seicolegol gan gynnwys therapi ymddygiad gwybyddol, therapi'n

canolbwyntio ar ddatrys, gwaith teulu, cefnogaeth ar lein, rheoli stres, bibliotherapi ac addysg;

- c) Cyfeirio ymlaen a chydlynu'r camau nesaf gyda'r gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd, pan mai hynny sy'n briodol i unigolyn;
- d) Darparu cefnogaeth a chynghor i Feddygon Teulu ac i ddarparwyr gofal sylfaenol eraill (megis nyrsys practis) i'w galluogi i reoli a gofalu yn ddiogel am bobl gyda phroblemau iechyd meddwl;
- e) Darparu gwybodaeth a chynghor i unigolion a'u gofaluwr ynghylch ymyrraeth a gofal, gan gynnwys y dewisiadau sydd ar gael yn ogystal â gwybodaeth am ffynonellau eraill o gefnogaeth (megis cefnogaeth a ddarperir gan sefydliadau'r trydydd sector) a'u helpu i fanteisio ar y gwasanaethau hyn.

4.3 Cynllun

Mae'r setiau cynllun cychwynnol ynghlwm wedi'u datblygu ar y cyd â swyddogion y Bwrdd Iechyd ac Awdurdodau Lleol yng Ngogledd Cymru i gyfarfod â gofynion y Mesur a bydd pob un yn cael ei adolygu a'i ddiwygio rheolaidd yn ôl y gofyn. Mae'n dangos amcanion y Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol, y weledigaeth ar gyfer y gwasanaeth, y prosesau cymhwysedd a chyfeirio, y trefniadau llywodraethu a rheoli a'r triniaethau a fydd ar gael.

4.4. Bydd y partneriaid yn adolygu'r cynllun o unwaith y flwyddyn ac yn amlach ar y dechrau.

5. Sut y bydd y penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Bydd gweithredu'r cynllun hwn yn cefnogi Blaenoriaeth 2, Newid Demograffig; bydd yn darparu mwy o gefnogaeth i bobl o bob oed gyda lefel o anghenion iechyd meddwl sy'n gofyn eu hasesu a chynnig ymyrraeth tymor byr.

6. Beth fydd y gost a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi dweud wrth y Bwrdd Iechyd ei bod yn disgwyl y bydd tua £810,000 o arian ychwanegol ar gael ar draws Gogledd Cymru i ddarparu'r Gwasanaethau Cefnogi Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol. Defnyddir yr arian i recriwtio gweithwyr ychwanegol mewn iechyd meddwl oedolion, i'r gwasanaethau Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a Phobl Ifanc ac i gomisiynu gwasanaethau ychwanegol o'r trydydd sector sy'n cefnogi'r Gwasanaethau Cefnogi. Bydd y rhain yn ychwanegol at y staff a'r gwasanaethau presennol sy'n darparu gwasanaethau iechyd meddwl mewn gofal sylfaenol ar hyn o bryd.

6.2 I grynhoi, bydd y buddsoddiad a ddisgwylir ar gyfer staffio'r gwasanaeth yn cynnwys:

	Gwynedd & Môn	Conwy & Sir Ddinbych	Wrecsam & Fflint
Staff Presennol Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a Phobl Ifanc	3.80	4.50	6.60
Staff Clinigol Ychwanegol Arfaethedig	2.50	2.00	2.00
Staff Presennol Iechyd Meddwl Oedolion & Iechyd Meddwl Pobl Hŷn	6.15	15.84	14.80
Staff Clinigol Ychwanegol Arfaethedig	10.15	3.00	10.00
Staff Clerigol Ychwanegol Arfaethedig	1.00	1.00	1.00

(CAMHS: Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a Phobl Ifanc
AMH: Iechyd Meddwl Oedolion
OPMH: Iechyd Meddwl Pobl Hŷn)

Mae'r gofyn am staff ychwanegol yn seiliedig ar gyfartaledd y llwyth achosion perthnasol ar draws yr ardaloedd.

6.3 Mae'n anodd ar hyn o bryd amcangyfrif y goblygiadau o ran adnoddau i awdurdodau lleol gan fod y rhain yn ddyletswyddau statudol newydd a does dim profiad ar gael i roi syniad faint fydd yn eu defnyddio. Gwnaed pob ymdrech i ganolbwyntio'r adnoddau ychwanegol ar gael i gyfarfod â'r dyletswyddau newydd. Mae'n bosibl y bydd rhagor o ofyn am wasanaethau awdurdodau lleol e.e. Cyngor ar Fudd-daliadau neu gefnogaeth Tai, yn codi o 4.2.5 (e) uchod h.y. y dyletswydd i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chyfeirio. Bydd hyn yn cael ei fonitro'n ofalus ac yn cael ei gynnwys wrth Adolygu'r Cynllun ac yn y prosesau adolygu ac wrth gyflwyno sylwadau i Lywodraeth Cymru ynghylch trefniadau cyllid, yn ôl y gofyn.

7. Pa ymgynghori a wnaed?

7.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori ar y Mesur yn gyffredinol ac ar elfennau a rheoliadau unigol yn ystod y 12 mis diwethaf.

7.2 Mae'r Bwrdd Iechyd wedi cysylltu â gwahanol grwpiau defnyddwyr gwasanaethau, sefydliadau'r trydydd sector a chontractwyr gofal sylfaenol a'u staff.

7.3 Bydd uwch reolwyr gofal cymdeithasol â rhan mewn datblygu'r cynllun.

7.4 Mae'n rhaid i'r Bwrdd Iechyd ac i'r Partneriaid gael sicrwydd fod trefniadau cadarn wedi'u sefydlu i sicrhau y cyflwynir darpariaethau'r Mesur yn effeithiol. Sefydlwyd Bwrdd Prosiect gyda gwahanol aelodau'n cynnwys cynrychiolwyr Awdurdodau Lleol, defnyddwyr gwasanaeth a gofalwyr a'r trydydd sector ar gyfer hynny. Mae'r Bwrdd hwn yn adrodd i Is Bwyllgor Deddf Iechyd Meddwl y Bwrdd Iechyd. Yn ogystal, sefydlwyd dau grŵp gweithredu prosiect i hyrwyddo cynllunio a gweithredu cydrannau'r mesur yn fanwl, un ar gyfer plant a phobl ifanc a'r llall ar gyfer oedolion. Mae cynrychiolaeth o'r Awdurdod Lleol a'r Trydydd Sector ar y grwpiau hyn hefyd .

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Mesur yn gofyn am ddarparu darpariaeth iechyd meddwl ar y cyd ac mae Llywodraeth Cymru wedi clustnodi arian ychwanegol ar gyfer hyn. Mae'n anodd ar hyn o bryd asesu a fydd costau ychwanegol uniongyrchol neu anuniongyrchol yn wynebu'r cyngor o ganlyniad i weithredu'r gofynion newydd ac felly mae'n rhaid monitro'r effaith i gyflwyno gwybodaeth wrth Adolygu'r Cynllun.

9. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Bwriad y Mesur yw ei gwneud yn haws manteisio ar wasanaethau iechyd meddwl sylfaenol. Er bod rhagdybiaeth y dylai hyn lleihau'r gofyn am wasanaethau iechyd meddwl eilaidd, mae yna berygl y bydd yn cynyddu'r gofyn wrth i ragor o gleifion / cleientiaid gael eu nodi.

9.2 Bydd y partneriaid yn monitro'r gweithgaredd a'r gofyn yn rheolaidd i asesu effaith y Mesur.

10. Yr Hawl i Benderfynu

Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010.

Erthygl 6.3 o Gyfansoddiad y Cyngor.

Swyddogion Cyswllt:

Pennaeth Gwasanaethau Oedolion a Busnes /

Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

Ffôn : 01824 706581